

Integraal Zorgakkoord: wat betekent het voor de patiënt? door Helena Wiersma

Tal van organisaties in de zorg sloten dit najaar het Integraal Zorgakkoord. De totstandkoming had nogal wat voeten in de aarde. Niet zo vreemd, gezien alle uitdagingen in de zorg. De koepelorganisatie van ziekenhuizen en cliëntenraden gingen hierover in gesprek.

Het Integraal Zorgakkoord (IZA) bevat afspraken tussen partijen uit de zorg over de koers voor de komende jaren. Dit met als doel de zorg goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. Het IZA is de opvolger van de hoofdlijnenakkoorden die vanaf 2012 per zorgsector werden afgesloten. De huidige ontwikkelingen vragen om een andere, integrale aanpak en resulteerden in een breed gedragen akkoord.

In een netwerkbijeenkomst voor cliëntenraden in de tweedelijnszorg die zijn aangesloten bij het LSR, gaf de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) duiding aan het veelbesproken akkoord. Dit gaf over en weer een interessante inkijk in verwachtingen en punten van zorg over het IZA, in het bijzonder over het patiëntperspectief en de rol van cliëntenraden. In dit artikel lichten we er een paar besproken onderwerpen uit.

Verreikende ambities

Vijftien zorgpartijen tekenden in september met de minister van VWS het IZA; de Landelijke Huisartsenvereniging (LHV) en het landelijk platform voor psychische gezondheid, MIND uitgezonderd. Het akkoord heeft een looptijd van 2023 tot en met 2026. Op zeven thema's zijn afspraken gemaakt: passende zorg, regionale samenwerking, versterking organisatie eerstelijnszorg, samenwerking tussen sociaal domein, ggz en de huisartsenzorg, gezond leven en preventie, arbeidsmarkt en ontzorgen van zorgprofessionals, digitalisering en gegevensuitwisseling.

De afspraken zijn een paradigmashift: van concurrentie naar samenwerking, naar meer samenwerking in de regio en tussen sectoren, en naar meer sturing

door de overheid. Voor de medisch specialistische zorg zijn met name de thema's passende zorg, regionale samenwerking, concentratie en spreiding, acute zorg en digitalisering/gegevensuitwisseling belangrijk. Maar wat is de betekenis ervan voor patiënten? Wie bepaalt bijvoorbeeld wat passende zorg is? Hoeveel inspraak en zeggenschap houdt de patiënt in de toekomst? Hoe zal patiëntvertegenwoordiging er in de regio uit gaan zien? En wat betekent de concentratie van ziekenhuizen en spreiding van planbare- en acute zorg voor kleinere ziekenhuizen buiten de Randstad en voor de bereikbaarheid van patiënten?

De afspraken zijn een paradigmashift: van concurrentie naar samenwerking

Passende zorg

Passende zorg is de paraplu, het basisthema van het IZA. Volgens het akkoord betekent passende zorg voor de patiënt: zorg die meer afgestemd is op de behoefte van de patiënt die meer in samenspraak met de patiënt tot stand komt. Daarnaast is de vraag of de geleverde zorg van toegevoegde waarde is, belangrijker geworden.

Een zorg die onder de cliëntenraden leeft, is wie er bepaalt wat die toegevoegde waarde is? Wie bepaalt of er wel of niet behandeld wordt? Samen Beslissen is nog lang niet voldoende ingeburgerd in de spreek-

kamer, zo liet onderzoek onlangs zien. De NVZ geeft aan dat de behoefte van de patiënt daarin leidend is. Via de PROM- en PREM-vragenlijsten rapporteren patiënten daarnaast zelf over de resultaten van de zorg en hun ervaringen. Om die rol te vervullen heeft de patiënt handvatten nodig, vinden de cliëntenraden. Daarbij is vooral aandacht nodig voor mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden. De NVZ herkent dat beperkte gezondheidsvaardigheden nog een onderbelicht aspect is. Zo zijn vragenlijsten nog te complex. De NVZ roept de cliëntenraden op om hier bij de eigen zorgorganisatie aandacht voor te blijven vragen.

Regionale samenwerking

Regionale samenwerking moet er volgens de NVZ toe leiden dat zorgbehoefte en -aanbod in een regio beter op elkaar afgestemd gaan worden. De 29 zorgkantoor-regio's en de ROAZ-regio's zijn startpunt om zorgpartijen bij elkaar te roepen, maar de daaruit voortvloeiende acties kunnen ook boven- of subregionaal worden opgepakt. Er is een bedrag van 2,8 miljard euro beschikbaar om de transitie naar passende zorg te stimuleren. Een zorgverzekeraar zal het initiatief nemen voor het maken van een regiozorgplan en hiervoor partijen uitnodigen. Voor de uitvoering kunnen zorgaanbieders een beroep doen op dit zogenoemde transformatiegeld. De NVZ roept cliëntenraden en ziekenhuizen op om met andere cliëntenraden en zorgpartijen in de regio plannen te maken.

De patiëntvertegenwoordiging in de regio's is niet vastomlijnd. Dat roept vragen op over de verantwoordelijkheid van de cliëntenraad in regioverband, ligt deze bij de patiënten van het ziekenhuis of bij de burgers in de regio? Daarnaast ontbreekt een verbinding tussen medisch- en sociaal domein. Ook roept het de vraag op of wettelijke regelingen worden

aangepast. Mededingingswetgeving verhindert immers het vormen van samenwerking. Het ministerie van VWS heeft hierin een belangrijke rol, legt de NVZ uit. Het betekent ook het een en ander voor zorgverzekeraars. Zij zullen elkaar meer moeten gaan volgen bij de zorginkoop.

Concentratie en spreiding

Concentratie van hoogcomplexe zorg moet betere kwaliteit opleveren en dus betere zorguitkomsten voor de patiënt. Een nadeel is dat de patiënt voor specialistische zorg verder moet reizen. Bij cliëntenraden is er bezorgdheid over het verdwijnen van zorg uit de ziekenhuizen en over het centreren van de zorg in de Randstad ten nadele van de uithoeken van het land. De NVZ geeft nadrukkelijk aan dat er naast concentratie ook zorg gespreid wordt. Een verschraving

van het aanbod in rurale gebieden vinden ook zij niet wenselijk. Besluiten over concentratie en spreiding worden volgens de NVZ niet door één partij genomen maar vinden plaats na een zorgvuldige afweging.

Binnen het IZA wordt acute zorg ook in een bredere context geplaatst, door de aandacht op preventie te richten en zo te voorkomen dat burgers op een SEH terecht komen. De discussie moet dus breder gevoerd worden. Desalniettemin is er zorg over de sluiting van SEH's. De NVZ vindt het begrijpelijk dat ziekenhuizen deze willen behouden voor het voortbestaan van hun ziekenhuis. Als de kwaliteit van een SEH echter niet op peil gehouden kan worden, is de vraag of het vanuit het oogpunt van kwaliteit wel wenselijk is om een SEH aan te blijven houden.

Digitalisering en gegevensuitwisseling

De zorg zal meer en meer aan huis geleverd worden, onder andere via telemonitoring. In het IZA wordt ook wel gesproken van hybride zorg: thuis als het kan en in het ziekenhuis als het noodzakelijk is. De patiënt krijgt verder meer regie over het eigen medisch dossier. Voor cliëntenraden speelt de vraag of patiënten nog wel keuzevrijheid houden als het gaat om het kiezen tussen fysieke zorg of zorg op afstand. Hier ligt voor cliëntenraden een belangrijke taak om dit goed te blijven volgen, geeft de NVZ aan.

Uit de praktijk

Cliëntenraden in ziekenhuizen zijn betrokken bij veel aspecten die in het IZA staan, zo blijkt uit een uitwisseling van ervaringen. Verschillende vormen van samenwerking en afstemming vinden plaats in de regio rond oncologie en de ziekte van Parkinson. In een ander voorbeeld stemden ziekenhuis en cliëntenraad af met partijen als gemeente, wijkverpleging, VVT en verschillende andere ziekenhuizen. Er zijn voorbeelden van betrokkenheid van cliëntenraden bij samenwerking tussen ziekenhuizen en huisartsen, bij regioplannen die worden opgesteld door verschillende zorgpartijen. En er zijn cliëntenraden die zich samen met bestuurders verdiepen in onderwerpen als hybride - en waarde gedreven zorg. Een mooi voorbeeld betrof medisch specialisten die mensen thuis bezoeken. Ook op het gebied van begrijpelijkheid van informatie en aandacht voor verschillende doelgroepen zoals mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden, zijn cliëntenraden actief.

Het Integraal Zorgakkoord bevat meer dan 400 acties. Veel moet nog worden uitgewerkt. Voor cliëntenraden en cliëntenorganisaties zaak om dit goed te blijven volgen. Niet in de laatste plaats vanwege de kritische noten van de huisartsen en MIND. Het akkoord en de intentie is er, maar er zijn nog veel open einden.

